

Ocena programów wspierających wymianę kotłów węglowych i termomodernizację domów jednorodzinnych

Raport z badań ilościowych i jakościowych
wśród użytkowników kotłów na paliwa stałe
oraz instalatorów instalacji grzewczych

Anna Dworakowska, Andrzej Guła, Łukasz Pytliński

Kraków, lipiec 2019

Wstęp

Jak szybko pozbędziemy się zimowego smogu w Polsce zależy w dużej mierze od tempa modernizacji indywidualnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych. Obecnie 4 miliony budynków korzysta z przestarzałych, emitujących duże ilości pyłów i innych zanieczyszczeń, urządzeń grzewczych – kotłów na węgiel i drewno¹. Emisje pochodzące z ogrzewania budynków są głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym oraz rakotwórczym benzo[a]pirenem. Według danych Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami niska emisja, a więc emisja zanieczyszczeń głównie z domowych pieców, kotłów i kominków na węgiel i drewno odpowiada za blisko 50% emitowanych pyłów PM_{2,5}² oraz niemal 80% benzo[a]pirenu³. Właśnie z tego powodu stężenia tych substancji szkodzą do góry podczas sezonu grzewczego.

¹ Efektywność energetyczna w Polsce, Przegląd 2013, Instytut Ekonomii Środowiska, Kraków 2013

² Krajowy bilans emisji SO₂, NO_x, CO, NH₃, NMLZO, pyłów, metali ciężkich i TZO za lata 2015–2017, Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami, Warszawa 2019

³ Dane przedstawione przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami w ramach raportowania danych w zakresie Dyrektywy 2016/2284

Główne źródła emisji pyłu PM_{2,5} w Polsce, 2017

10% Inne

4% Produkcja energii

8% Inne pojazdy

10% Transport drogowy

21% Przemysł

Główne źródła emisji benzo[a]pirenu w Polsce, 2017

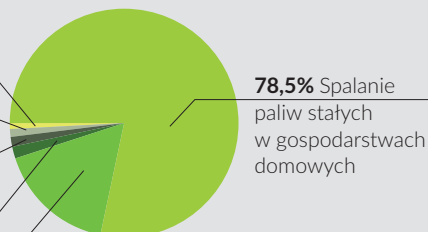
0,6% transport drogowy

1,3% spalanie pozostałości rolniczych na polach

1,4% Pojazdy terenowe i inne maszyny w rolnictwie, leśnictwie itp.

1,7% Otwarte spalanie odpadów

16,5% Emisja niezorganizowana z przekształcenia paliw stałych

Źródło: Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami

Tempo likwidacji zimowego smogu zależy od kilku czynników:

- 1) Naturalnego tempa wymiany starych urządzeń grzewczych, wynikającego z ich technicznego zużycia;
- 2) Obowiązku regulacyjnego nałożonego na użytkowników urządzeń grzewczych, zakazującego stosowania urządzeń nie spełniających norm emisyjnych (uchwały antysmogowe);
- 3) Zachęt finansowych do instalowania nowoczesnych źródeł ciepła i termomodernizacji domów.

Uchwały antysmogowe w poszczególnych województwach oraz termin, do którego muszą być wymienione najbardziej emisyjne kotły

Według szacunków Instytutu Ekonomii Środowiska naturalne tempo wymiany starych kotłów waha się w przedziale 5% do 7%. Oznacza to, iż nawet przy braku instrumentów wsparcia przynajmniej 200 tysięcy kotłów

rocznie jest wymienianych na nowe urządzenia ze względu na ich techniczne zużycie (przy założeniu, że kocioł wymieniany jest raz na 20 lat). Jeżeli więc istniejące programy wsparcia obsługują każdego roku znacznie mniejszą liczbę beneficjentów niż 200 tysięcy można założyć, iż duża część korzystających z pomocy to osoby, które i tak podjęłyby decyzję o inwestycji ze względu na konieczność wymiany przestarzałego urządzenia (w literaturze anglojęzycznej określa się tę grupę jako *freeriders*).

Obowiązek regulacyjny, jakim są uchwały antysmogowe został wprowadzony już w ponad połowie województw w Polsce. W większości przypadków uchwały zakazują użytkowania tych urządzeń na paliwa stałe, które nie spełniają ustalonych w nich wymogów emisyjnych (klasa 5 lub ekoprojekt). W praktyce oznacza to, iż większość kotłów na paliwa stałe będzie musiała być wymieniona aby spełnić standardy emisyjne.

Zachęty i wsparcie finansowe mogą przyspieszyć tempo wymiany starych urządzeń grzewczych; są one szczególnie ważne w przypadku mniej zamożnych gospodarstw domowych. Obecnie w skali kraju funkcjonują dwa duże instrumenty wsparcia dla wymiany źródeł ciepła i termomodernizacji domów jednorodzinnych – Program Czyste Powietrze (od września 2018 roku) oraz termomodernizacyjna ulga podatkowa (od stycznia 2019 roku). Realizowany jest również pilotażowy program Stop Smog skierowany do najuboższych gospodarstw domowych.

W prezentowanych badaniach analizujemy dwa obszary, które mają wpływ na decyzje inwestycyjne użytkowników starych kotłów węglowych: **wiedzę na temat istnienia regulacji i instrumentów wsparcia oraz indywidualną ocenę atrakcyjności oferowanej pomocy**. Badania odpowiadają między innymi na następujące pytania:

- czy mieszkańcy województw objętych uchwałami antysmogowymi mają świadomość ich istnienia oraz obowiązków jakie one nakładają,
- jaka jest świadomość istnienia takich programów jak Czyste Powietrze czy ulga termomodernizacyjna,
- czy programy te są oceniane jako atrakcyjne,

- czy właściciele kotłów na paliwa stałe (węgiel i drewno) planują je wymieniać,
- jaka jest świadomość nowych przepisów antysmogowych i programów wsparcia do wymiany źródeł i termomodernizacji wśród instalatorów systemów grzewczych.

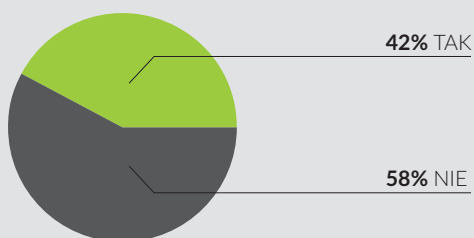
Raport podsumowuje wyniki z następujących badań:

- ankietyzacja 600 właścicieli domów jednorodzinnych ogrzewanych paliwami stałymi, mieszkających na terenie jednego z sześciu województw: małopolskie, śląskie, dolnośląskie, wielkopolskie, łódzkie, mazowieckie (badania przeprowadzone w marcu 2019);
- trzy wywiady grupowe wśród właścicieli domów jednorodzinnych ogrzewanych kotłami zasypowymi (badania przeprowadzone w marcu 2019);
- 10 wywiadów pogłębionych z instalatorami systemów grzewczych, którzy w 2018 roku zainstalowali przynajmniej 20 kotłów węglowych (badania przeprowadzone w maju 2019).

Brak chęci wymiany kotłów

Ankietyzacja przeprowadzona w sześciu województwach wskazuje, że **niemal 60% badanych właścicieli budynków jednorodzinnych ogrzewanych źródłami na paliwa stałe nie ma w planach żadnych inwestycji związanych z wymianą źródeł grzewczych**. Zaledwie 25% badanych wskazuje, że zamierza wymienić źródło ciepła w ciągu najbliższych dwóch lat. Wynik ten jest niemal identyczny do wyniku uzyskanego w badaniach zrealizowanych w 2016 roku na zbliżonej grupie docelowej (właściciele budynków ogrzewanych kotłami węglowymi – próba ogólnopolska). Dowodzi to, że pomimo wprowadzenia Programu Czyste Powietrze, ulgi termomodernizacyjnej oraz regulacji prawnych, skala planów inwestycyjnych w zakresie wymiany źródeł grzewczych nie uległa zmianie. **Fakt, że ponad połowa użytkowników kotłów węglowych nie planuje wymiany źródła grzewczego stanowi bardzo zły prognostyk dla wdrażania uchwał antysmogowych w poszczególnych województwach.**

Czy planuje Pan(i) wymianę pieca węglowego na nowy lub zmianę pieca węglowego na inne źródło ciepła?

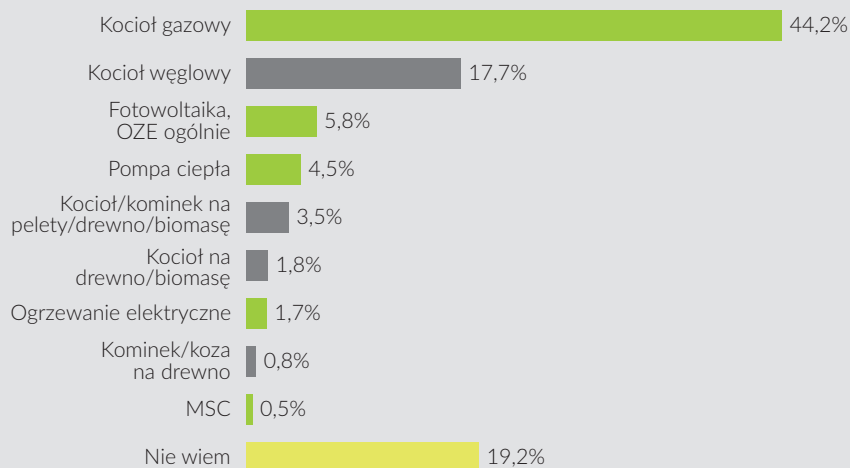

Ponad 40% planujących wymianę źródła zamierza zakupić nowy kocioł węglowy, w przeważającej większości automatyczny. Zbliżony odsetek badanych planuje zakup kotła gazowego. Plany związane z kotłami gazowymi najczęściej dotyczą mieszkańców Małopolski. Do kotłów węglowych najbardziej przywiązani są mieszkańcy Śląska.

Na jakie źródło planuje Pan(i) wymianę pieca węglowego?	Ogółem	Dolnośląskie	Łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Śląskie	Wielkopolskie
Nowy kocioł na węgiel	17%	17%	21%	11%	15%	23%	16%
Kocioł gazowy	17%	15%	12%	24%	20%	19%	12%
Kocioł/kominek na drewno/biomasę/pelety	4%	3%	6%	2%	7%	3%	2%
Pompa ciepła	2%	3%	0%	1%	2%	2%	2%
Ogrzewanie elektryczne	1%	2%	0%	1%	0%	1%	0%
Inne	2%	3%	1%	1%	1%	0%	3%
Nie planuję wymiany	58%	57%	60%	60%	55%	52%	65%

Z drugiej strony, większość badanych (tych którzy planują i nie planują wymiany) wskazuje, że chciałaby aby w przyszłości ich domy ogrzewane były źródłami bazującymi na gazie lub energii elektrycznej. **Widać wyraźnie, że kotły oparte o paliwa stałe zaczynają tracić popularność w oczach mieszkańców Polski.** Potwierdzają to również wywiady pogłębione prowadzone z instalatorami, którzy twierdzą, że w minionym roku (2018) zainstalowali znacznie mniej kotłów na węgiel niż w latach poprzednich.

W jaki sposób chciał(a)by Pan(i) docelowo ogrzewać swój dom w przyszłości?

Wywiady pogłębione z użytkownikami kotłów węglowych wskazują, że **część z nich może zostać jedynie zmuszona do wymiany „kopciuchów” poprzez kontrole i kary.**

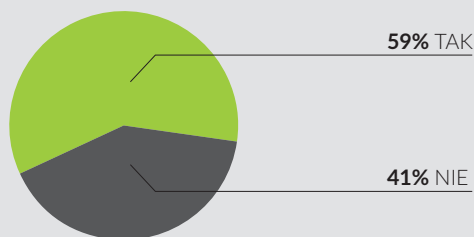
„Ja nie zmienię, póki mnie do tego przepisy nie zmuszą. Będę grzał, aż piec padnie, a potem załatwię kolejnego, chyba że przyjdą faktycznie. No chyba, że na mnie doniosą, że śmierdzi węgiel, no to przyjdą na kontrolę i dopiero będzie.”

„Żeby zrezygnować z dotychczasowego pieca? Jakby był węgiel po 3 000 zł za tonę przykładowo, albo jakiś przepis, który całkowicie blokuje, wysokie kary za to, że wrzucam do pieca coś.”

Niska znajomość regulacji prawnych

Niespełna 60% badanych słyszało o uchwałach antysmogowych wprowadzonych przez sejmiki zamieszkiwanych przez nich województw, a to przecież właśnie właściciele „kopciuchów” dotyczą te akty prawne. Niestety, **ponad 90% użytkowników kotłów na paliwa stałe z województw gdzie obowiązują regulacje antysmogowe nie wie, że uchwały te nakładają obowiązek wymiany starych kotłów.** Konieczność wymiany kotłów na nowe wymienia spontanicznie jedynie 6% pytanym. Ponad 80% badanych bądź to nie słyszało w ogóle o uchwałach, bądź wprost wskazuje, że nie wie czego one dotyczą.

Czy słyszał(a) Pan(i) o tym, że w Pan(i) województwie obowiązuje uchwała antysmogowa?

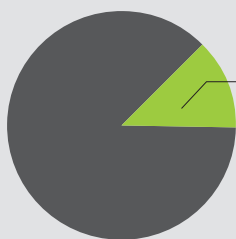

Czy wie Pan(i) jakie są główne postanowienia tej uchwały? (wskazania spontaniczne)

Po dopytaniu, zaledwie 13% użytkowników źródeł grzewczych na paliwa stałe jest w stanie poprawnie wskazać maksymalny termin wymiany źródeł w województwie, choć w tej grupie badanych są również osoby, które podają daty wcześniejsze niż ostateczny termin określony w uchwale antysmogowej. Wskazania te zaliczono jednak do grupy odpowiedzi poprawnych.

Odsetek badanych, którzy poprawnie wskazali maksymalny horyzont czasowy wymiany kotłów pozaklasowych na nowe określone przez uchwały antysmogowe lub podali datę poprzedzającą termin ostateczny

13% Poprawnie
podany rok wymiany

Jeśli chodzi o instalatorów, to zdecydowana większość badanych ma świadomość obowiązywania uchwały antysmogowej w ich województwie, choć **część z nich przyznaje, że nie zna szczegółowych zapisów ani konkretnych dat**. Instalatorzy podkreślają, że choć pewien poziom świadomości uchwał antysmogowych istnieje również wśród klientów ostatecznych, to jednak świadomość ta określana jest jako bardzo płytka.

Według ankietowanych instalatorów zapisy uchwał antysmogowych w niewielkim stopniu motywują właścicieli domów jednorodzinnych do działania. Wskazuje się na szereg przyczyn tego stanu rzeczy:

- po pierwsze jest to niski poziom znajomości szczegółowych zapisów uchwał, w tym horyzontu czasowego,
- po drugie zakorzeniony powszechnie brak przekonania co do skuteczności egzekucji przestrzegania przepisów,
- po trzecie często występująca postawa wyczekiwania na rozwój wypadków bez podejmowania żadnych działań, usprawiedliwiana bądź to czynnikami ekonomicznymi,

bądź przewidywanym zwiększeniem poziomu dotacyjnego na wymianę źródeł wraz ze zbliżaniem się dat określonych w uchwałach,

– po czwarte dążenie do maksymalizacji okresu użytkowania źródeł wszystkich gwarantujących niskie koszty eksploatacyjne ogrzewania.

Wywiady grupowe prowadzone wśród właścicieli „kopciuchów” potwierdzają tę diagnozę. Osoby ogrzewające swoje domy kotłami pozaklasowymi często nie są świadome przepisów obligujących je do wymiany źródła i chcą jak najdłużej eksploatować swoje stare kotły. Część z nich przyznaje, że czeka na wyższe dotacje lub nie wie, że zakaz użytkowania „kopciuchów” wejdzie w życie, bądź będzie egzekwowany.

Uchwały Antysmogowe jako hasło kojarzą się z bliżej nieokreślonymi działaniami na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza

Znaczna część badanych wskazuje, że dotarli do nich informacje na temat działań antysmogowych i z tymi informacjami kojarzą pojęcie „Uchwała Antysmogowa”.

Wiedzę na temat zapisów Uchwał Antysmogowych określić można jako szczątkową

Zdecydowana większość badanych nie wiąże Uchwał Antysmogowych z ograniczeniami typów urządzeń grzewczych. Kojarzą się one raczej z zakazem spalania odpadów, ewentualnie ograniczeniem dostępności niskiej jakości węgla.

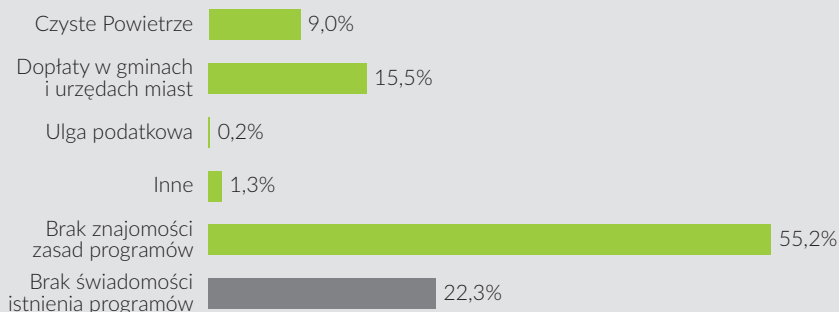
Badani spodziewają się ograniczeń w zakresie wykorzystania przestarzałych źródeł jednak oczekiwany horyzont czasowy takich regulacji określają jako odległy

Większość badanych ma świadomość obowiązywania zakazu sprzedaży „kopciuchów”. Spodziewają się również, że w bliżej nieokreślonej przyszłości wprowadzony zostanie zakaz użytkowania tego typu urządzeń grzewczych. Nikt jednak nie oczekuje, że nastąpi to wcześniej niż za kilkanaście lat stąd informacja o horyzoncie czasowym wymiany kotłów zawartym w Uchwałach Antysmogowych jest dla badanych znacznym zaskoczeniem i traktują ją z niedowierzaniem.

Niska znajomość źródeł finansowania

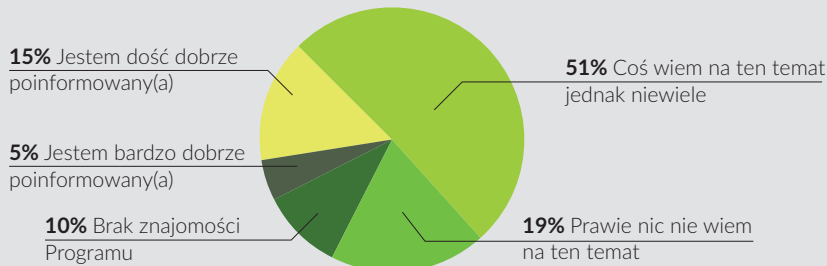
Spontaniczna znajomość programów dotacyjnych wspierających inwestycje związane z wymianą źródła i ociepleniem budynku jest bardzo niska. Ponad połowa użytkowników „kopciuchów” nie jest w stanie wymienić żadnego źródła dofinansowania, a jedna czwarta w ogóle nie wie, że takie wsparcie można gdzieś uzyskać. **Program Czyste Powietrze spontanicznie wymienia jedynie 9% badanych**, a 15% wskazuje na dostępność dopłat w gminach i urzędach miast. **Prawie nikt nie wymienia spontanicznie ulgi podatkowej** wśród instrumentów wsparcia inwestycji w zmniejszenie zużycia energii w budynkach jednorodzinnych i wymiany źródła grzewczego.

Jakie programy Pan(i) zna? Czy zna Pan(i) ich nazwy?

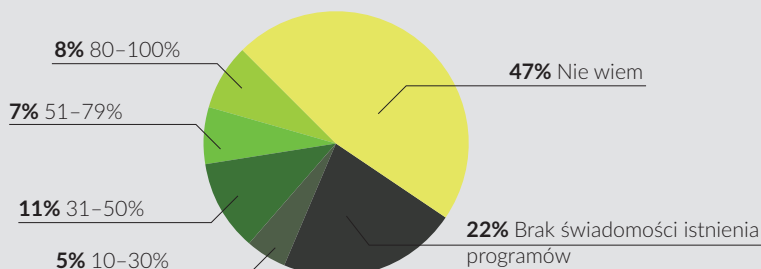
Po dopytaniu czy respondenci słyszeli o Programie Czyste Powietrze, aż 90% twierdzi, że tak – co świadczy o zetknięciu się z nazwą Programu w debacie publicznej. Jednakże, zaledwie co piąty badany określa swoją wiedzę na temat Programu Czyste Powietrze jako wystarczającą. Ponad połowa badanych wskazuje, że niewiele wie na temat Programu, a dalsze 19% twierdzi, że nie ma na ten temat żadnych informacji (dalsze 10% badanych nie słyszało o Programie w ogóle). **Większość właścicieli budynków jednorodzinnych nie wie też na jaki poziom dofinansowania inwestycji może liczyć.**

Jak Pan(i) ocenia swój stopień poinformowania na temat zasad Programu i czynności niezbędnych do pozyskania dofinansowania?

Poziom dofinansowania.

Czy wie Pan(i) ile procent dofinansowania można otrzymać?

Wywiady pogłębione wśród instalatorów pokazują, że mniejsze firmy również nie mają wiedzy na temat Programu Czyste Powietrze czy ulgi termomodernizacyjnej, a przecież są to osoby zajmujące się wymianą kotłów na co dzień. W przypadku przedstawicieli większych firm zasady Programu są doskonale znane, a sam Program stanowi oś działań sprzedażowych i marketingowych skierowanych na potencjalnych klientów. Niejednokrotnie większe firmy instalacyjne w ramach kompleksowej usługi oferują również pomoc w uzyskaniu dotacji w Programie obejmującą wsparcie w wypełnieniu wniosku i załatwieniu formalności.

Wywiady grupowe z użytkownikami „kopciuchów” potwierdzają ten stan rzeczy. Nazwę „Program Czyste Powietrze” znają jedynie z mediów i bardzo powierzchownie. Nie posiadają świadomości, że są główną grupą docelową odbiorców Programu.

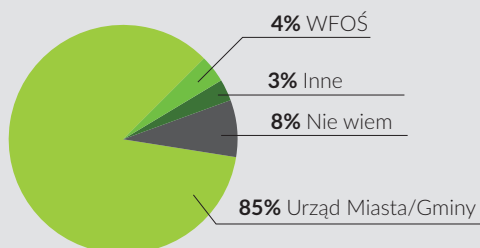

Ocena Programu Czyste Powietrze

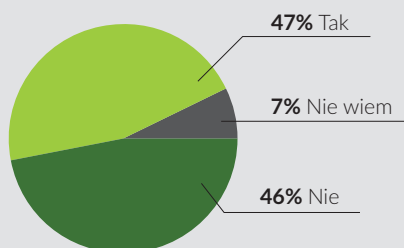
Zdecydowana większość właścicieli budynków jednorodzinnych, aż **85%**, preferuje kierowanie wniosków o dofinansowanie do swojego urzędu miasta/gminy. Niestety obecnie możliwość taka nie istnieje. Na Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska, a więc jedyne instytucje, które obecnie przyjmują wnioski do Programu, wskazuje jedynie 4% badanych.

Niemal połowa uważa, że nie poradziłaby sobie samodzielnie z wypełnieniem wniosku – co wskazuje, że badani albo z góry zakładają, że jest to skomplikowana procedura, albo słyszeli, że tak właśnie jest. W obu przypadkach jest to czynnik zniechęcający do udziału w Programie.

Gdzie najwygodniej byłoby Panu(i) złożyć wniosek?

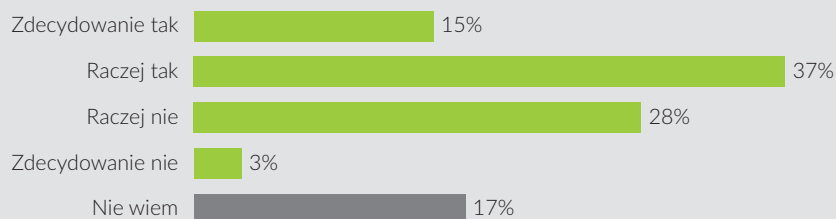

Czy uważa Pan(i), że potrzebował(a)by Pan(i) pomocy w wypełnieniu wniosku?

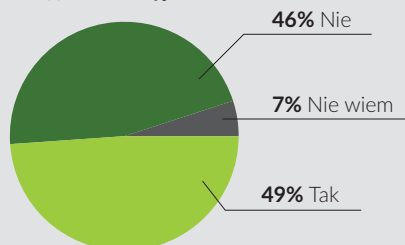
Dużą część (ponad 50%) właścicieli domów ogrzewanych „kopciuchami” obawia się, że pozyskanie dotacji z Programu Czyste Powietrze będzie wymagać od nich dużego wysiłku. Dane te pokazują, że **Program Czyste Powietrze postrzegany jest jako bardzo skomplikowany**. Fakt ten, w połączeniu z trudnym dostępem do Programu (poprzez Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska), stanowi zapewne jedną z głównych barier hamujących powszechne korzystanie z Programu i szeroką wymianę źródeł grzewczych.

Czy uważa Pan(i), że pozyskanie dofinansowania w Programie wymagałoby od Pana(i) dużego wysiłku? (100% – badani, którzy wskazali, że cokolwiek słyszeli o Programie)

Około połowa właścicieli kotłów węglowych ocenia dotację na poziomie 32% – a więc połączenia najniższego wsparcia dotacyjnego z Programu Czyste Powietrze oraz ulgi termomodernizacyjnej – jako atrakcyjną. Z drugiej strony, podobny odsetek (46%) ocenia taki poziom wsparcia jako nieatrakcyjny. Może to wynikać z faktu, że programy dotacyjne dostępne w poprzednich latach oferowały wsparcie na poziomie 50–90%, co skutecznie podniosło oczekiwania dotacyjne w tym zakresie wśród mieszkańców.

Czy dofinansowanie w wysokości 32% kosztów inwestycji w wymianę kotła grzewczego lub ocieplenie ścian uznaje Pan(i) za atrakcyjne?

Również przebadani instalatorzy urządzeń grzewczych negatywnie oceniają procedury Programu Czyste Powietrze. Krytycznie ocenia się przede wszystkim **poziom komplikacji i stopień zbiurokratyzowania** formalności związanych ze złożeniem wniosku. Wskazują, że w przypadku większości osób starszych, a niekiedy nawet tych w średnim wieku, poprawnie wypełnienie i skompletowanie wymaganych dokumentów stanowi zadanie przekraczające kompetencje przeciętnego klienta. Program Czyste Powietrze na tle programów gminnych prezentuje się jako znacznie bardziej skomplikowany. Według instalatorów dużą wadą Programu jest fakt, że Program jest obsługiwany przez instytucje działające na poziomie województwa, a nie gminy. Zdaniem badanych **wprowadzenie Programu do gmin istotnie zachęciłoby mieszkańców do uczestnictwa i byłoby gwarantem większego spopularyzowania samego Programu**, gdyż obecna świadomość dostępności dotacji rządowych wśród potencjalnych klientów oceniania jest jako niska.

„To jest nieuniknione, że kotły węglowe muszą zejść z rynku, ale wszystko zależy właśnie od sposobu dotowania i pomocy dla ludzi, bo w tej chwili największą barierą to są sprawy biurokratyczne. Po prostu klient nie jest w stanie, jak ktoś nie ma jakiegoś zaplecza, księgowego czy kogoś znajomego, kto by się tym zajął, no to jest to po prostu droga przez mękę dla takiego zwykłego śmiertelnika.”

„Jak wszedł program „Czyste Powietrze”, to klient zaczął kompletować mi dokumentację i sobie dał spokój. Programy są zbiurokratyzowane, te ogólnopństwowe. Gminy dostawały i pozyskiwały jakoś środki to wiem, że to było prościej.”

Rekomendacje

Uproszczenie procesu aplikowania do Programu Czyste Powietrze

Program Czyste Powietrze oceniany jest zarówno przez użytkowników kotłów węglowych, jak i instalatorów jako bardzo wysoce zbiurokratyzowany i skomplikowany. W opinii obydwu badanych grup przeciętny zainteresowany może mieć duże problemy z samodzielnym wypełnieniem wniosku. Jest to bardzo silna bariera, utrudniająca dostęp do Programu. Należy jak uprościć procedury aplikacyjne, tak aby były one w jak największym stopniu zautomatyzowane i czytelne. Należy również znacząco skrócić czas rozpatrywania wniosków, który wynosi obecnie 90 dni.

Ułatwienie dostępu do Programu Czyste Powietrze na poziomie lokalnym

Większość respondentów chciałaby mieć dostęp do Programu w swojej gminie. Obecny system dystrybucji dotacji poprzez wojewódzkie fundusze ochrony Środowiska jest wysoce niesprawny – przez 9 miesięcy trwania Programu podpisano jedynie 26 tysięcy umów⁴, a każdego roku program powinien obsługiwać 400 000 gospodarstw domowych. Wnioski z całego województwa spływają do jednej instytucji, która nie jest w stanie obsłużyć tak dużej ilości aplikacji. Jeśli Program Czyste Powietrze ma być programem powszechnym, dzięki któremu 4 miliony gospodarstw domowych wymieni przestarzałe i zanieczyszczające powietrze kotły i ociepli swoje domy, to musi zejść na poziom gminy. W dystrybucję Programu Czyste Powietrze należy włączyć nie tylko gminy, ale również banki i agregatorów.

⁴ Żółciak T. (2019, 8 lipca). „Czyste Powietrze” może stracić sojusznika. Dziennik Gazeta Prawna, s. A5

Prowadzenie kampanii informacyjnych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

Wiedza na temat Programu Czyste Powietrze jest bardzo niska (9% spontanicznych odpowiedzi), a jeśli chodzi o ulgę termomodernizacyjną znikoma (poniżej 1%

spontanicznych odpowiedzi). Użytkownicy „kopciuchów” nie wiedzą również, że za kilka lat nie będą mogli dalej ich użytkować ze względu na zakazy wprowadzone uchwałami antysmogowymi. Brak świadomości obowiązku wymiany, jak i możliwości uzyskania wsparcia stanowi kolejną ważną barierę hamującą proces wymiany kotłów. Potrzebne są szeroko zakrojone, kampanie informacyjne, angażujące zarówno jednostki rządowe jak i samorządowe (ministerstwa, urzędy marszałkowskie oraz gminy). Kampanie te powinny budować świadomość obowiązków płynących z uchwał antysmogowych oraz nakłaniać do skorzystania z dostępnych źródeł wsparcia – Program Czyste Powietrze oraz ulga podatkowa.

Zaangażowanie firm instalacyjnych

Badania przeprowadzone wśród firm instalacyjnych pokazują, że mogą one stanowić bardzo dobre źródło dotarcia do użytkowników „kopciuchów” zarówno z informacjami na temat uchwał antysmogowych jak i programów wspierających finansowo wymianę kotłów. Przede wszystkim jednak, należy podnieść świadomość obowiązującego prawa, jak i dostępnych programów finansowych wśród samych firm instalacyjnych. Instalatorzy mają bardzo duży wpływ na to jakiego rodzaju ogrzewanie zostanie wybrane przez klienta, dlatego warto aby posiadali oni kompleksową wiedzę na temat różnych technologii grzewczych. Barierą dla procesu likwidacji niskiej emisji będzie również brak odpowiedniej liczby wykwalifikowanych instalatorów. W związku z tym należy uruchomić programy wsparcia dla szkoleń zawodowych w obszarze nowoczesnych technologii grzewczych.

Wdrożenie krajowej inwentaryzacji źródeł grzewczych i procedur kontrolnych

Jak wskazują badania wśród użytkowników „kopciuchów”, część z nich nie zamierza rezygnować z tego typu ogrzewania. Z drugiej strony za trzy, cztery lata zaczynają obowiązywać zapisy uchwał antysmogowych, które będą zabraniać ogrzewania za pomocą tego typu kotłów. Po wejściu w życie zakazu stosowania „kopciuchów” kluczowe będzie

prorowadzenie skutecznej kontroli, aby wymusić wymianę tych źródeł grzewczych. Takie kontrole będą bardzo trudne do prowadzenia bez dostępu do inwentaryzacji instalacji grzewczych. Dlatego powinna powstać baza urządzeń grzewczych na poziomie krajowym, tak aby wiadomo było, w którym gospodarstwie domowym nie wymieniono jeszcze źródła grzewczego.

Likwidacja wsparcia dla kotłów na węgiel

Zarówno Program Czyste Powietrze, jak i ulga termomodernizacyjna oferują wsparcie finansowe dla instalowania nowych kotłów węglowych. **Obecna konstrukcja Programu Czyste Powietrze i ulgi podatkowej jest niezgodna z wymaganiami prawa.** Zgodnie z artykułem 7 ust. 2 Rozporządzenia 2017/1369 z dnia 4 lipca 2017 r. ustanawiającego ramy etykietowania energetycznego, w przypadku gdy państwa członkowskie przewidują zachęty dotyczące produktu określonego w akcie delegowanym, zachęty te powinny dotyczyć najwyższych dwu istotnie licznych klas efektywności energetycznej lub klas wyższych, określonych w tym akcie delegowanym. Wymóg ten został pominięty przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska przy tworzeniu regulaminu programu oraz w rozporządzeniu określającym zakres inwestycji objętych ulgą termomodernizacyjną. Naruszenie prawa w tym obszarze powinno zostać usunięte.

W szczególności niezrozumiałe jest dofinansowanie kotłów węglowych w nowobudowanych domach – co jest wydawaniem publicznych pieniędzy na nowe źródła emisji. **Należy odejść od dotowania kotłów węglowych w ramach obu mechanizmów (dotacje i ulga).**